

N Beperkingen betalingen in contanten A2
MH/AB/AS
765-2017

Brussel, 11 oktober 2017

ADVIES

over

**EEN EUROPESE ENQUÊTE OVER EVENTUELE BEPERKINGEN OP GROTE
BETALINGEN IN CONTANTEN**

(goedgekeurd door het bureau op 20 juni 2017,
bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 11 oktober 2017)

Situering van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO is een Belgische federale adviesraad opgericht bij de wet van 24 april 2014 betreffende de organisatie van de vertegenwoordiging van de zelfstandigen en de kmo's. Hij groepeerde meer dan 170 door de Belgische overheid erkende beroeps- en interprofessionele organisaties die de belangen van de zelfstandigen en de kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) verdedigen. De Hoge Raad bestaat in zijn huidige vorm reeds meer dan 50 jaar. Hij heeft drie opdrachten.

De Hoge Raad treedt op als spreekbuis van de Belgische zelfstandigen, vrije beroepen en kmo's. Volgens de Belgische definitie zijn kmo's die ondernemingen die in het kader van de Europese KMO-definitie worden aangeduid als micro- en kleine ondernemingen. De Hoge Raad vervult die rol onder meer door het geven van formele adviezen en dit in de eerste plaats aan de betrokken Ministers van de Belgische federale regering maar ook aan het Belgische Parlement en aan de Europese instanties. De adviezen van de Hoge Raad bestrijken alle mogelijke facetten van het beroepsleven van zelfstandigen en kmo's: het algemeen KMO-beleid, de beroepsreglementeringen, de handelspraktijken, de problematiek van de betalingsachterstand, administratieve vereenvoudiging, enz.

De Hoge Raad heeft ook een vertegenwoordigende bevoegdheid in die zin dat hij vertegenwoordigers afvaardigt naar beheers- of raadgevende organen van diverse socio-economische instanties. Aldus duidt de Hoge Raad in een dertigtal officiële instanties de vertegenwoordigers van de zelfstandigen en de kmo's aan.

Tot slot vormt de Hoge Raad ook een overlegplatform voor de zelfstandigen en de kmo's.

De Hoge Raad is opgenomen in het gemeenschappelijk transparantieregister van het Europees Parlement en de Europese Commissie onder het registratienummer 59919253482-83.

In antwoord op de openbare raadpleging van de Europese Commissie over een Europese enquête over eventuele beperkingen op grote betalingen in contanten en na raadpleging van de commissie Algemeen KMO-beleid op 23 mei 2017, heeft het bureau van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO bij hoogdringendheid op 30 mei 2017 volgend advies uitgebracht, via het online vragenformulier dat hiervoor voorzien was, dat werd bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 11 oktober 2017.

CONTEXT

De Belgische wetgeving voorziet momenteel een aantal beperkingen op betalingen in contanten:

Verkoop van roerende goederen en dienstverlening

Voor de verkoop van roerende goederen en dienstverlening is betaling in contanten toegelaten tot 3.000 euro. Deze limiet, die van kracht is sinds 1 januari 2014, kadert binnen de strijd tegen het witwassen van geld (art. 171 van de Programmawet van 29 maart 2012). Er werd echter een versoepeling voorzien in de wetgeving, aangezien men een gedeeltelijke betaling contant mag ontvangen voor zover deze niet meer dan 10% van de totale prijs bedraagt en voor zover dit bedrag niet hoger is dan 3.000 euro.

Verkoop van onroerende goederen

Sinds 1 januari 2014 mag de prijs van de verkoop van een onroerend goed niet meer op andere wijze dan via een overschrijving of een cheque vereffend worden. De notarissen en makelaars zijn verplicht elke niet-nakoming van dit verbod te melden aan de antiwitwascel. Voor onroerende transacties is dus elke contante betaling, inclusief de betaling van voorschotten, verboden.

Inkopen door een handelaar in edele metalen

Er moet een onderscheid gemaakt worden naargelang de inkoopprijs al dan niet 3.000 euro bereikt. Indien de inkoopprijs, inclusief BTW, onder de 3.000 euro ligt, mag de handelaar het totaalbedrag contant betalen. Indien de inkoopprijs gelijk aan of hoger dan 3.000 euro is, mag er tot 10% van de prijs contant betaald worden, met een maximum van 3.000 euro.

Inkopen van koperen kabels door een schroothandelaar

Alle betalingen in contanten zijn verboden.

Verkopen door een particulier

Er bestaat geen beperking, behalve voor de verkoop van gebouwen (0 euro) en voor de verkoop van edele metalen (3.000 euro) en koperen kabels (0 euro) aan een handelaar.

Sancties

Er worden controles uitgevoerd door de Algemene Directie Controle en Bemiddeling van de FOD Economie (Economische Inspectie). Elke handelaar of dienstverlener die op de hoogte is van een verboden betaling in contanten, moet hiervan melding maken aan de Cel Financiële Informatieverwerking (CFI) of antiwitwascel. Indien de partijen hun verplichtingen niet nakomen, kan hen een boete opgelegd worden.

ALGEMENE BEMERKINGEN

De Europese raadpleging werd opgestart ter voorbereiding van een eventueel initiatief om binnen de Europese Unie contante betalingen boven een bepaalde drempel te beperken. De Hoge Raad dringt aan op de invoering van een level playing field op Europees niveau, onder bepaalde voorwaarden die het mogelijk maken de zelfstandigen en de kmo's een uniform kader voor grote betalingen in contanten te bieden, dat de werking van de interne markt efficiënter kan maken en oneerlijke concurrentie kan voorkomen.

De kwestie van de beperkingen op grote betalingen in contanten is des te belangrijker in België aangezien dit land, omwille van zijn kleine grondgebied en geografische positie, meer dan de meeste andere landen in de EU afhankelijk is van internationale uitwisselingen en intracommunautaire handel. De Belgische zelfstandigen en kmo's hebben er dus alles bij te winnen indien zij hun producten en diensten binnen een geharmoniseerd kader kunnen aanbieden, zowel aan de nationale consumenten als aan de consumenten uit de aangrenzende lidstaten, zonder dat de beperkingen op contante betalingen op nationaal niveau strenger zijn dan die in de meeste buurlanden en zo de intracommunautaire handel afremmen.

De Hoge Raad is er zich van bewust dat er momenteel binnen de EU grote verschillen bestaan aangaande het plafond voor contante betalingen. Landen zoals Duitsland of Nederland kennen geen beperkingen, terwijl andere landen, bijv. Frankrijk, strikte beperkingen opleggen voor contante betalingen (contante betalingen beperkt tot 1.000 euro). Deze verschillen kunnen een zekere discriminatie veroorzaken, die verholpen moet worden. De Belgische consumenten kunnen aangezet worden om zich voor hun aankopen naar de buurlanden te begeven waar geen beperkingen gelden, zoals bijv. Duitsland of Nederland.

Het bepalen van een gemeenschappelijke Europese norm om grote betalingen in contanten te begrenzen, zal dus inderdaad toelaten een einde te maken aan de concurrentievervalsing, die bijzonder schadelijk is voor de zelfstandigen en de kmo's in de sectoren die het meest blootgesteld zijn aan intracommunautaire concurrentie (luxesector, toerismesector, meubelsector, enz.).

In het kader van deze problematiek moet men ook rekening houden met de steeds belangrijker rol van de betalingen per kaart ten nadele van de contante betalingen, die geleidelijk minder belangrijk worden. De laatste jaren stelt men in meerdere Europese landen immers relatief minder contante betalingen vast, in het voordeel van betalingen per bankkaart of andere digitale betalingswijzen die door de consument gebruikt worden. Deze onontkoombare evolutie is echter geen rechtvaardiging voor een bijzonder lage drempel om contante betalingen te beperken en zo betalingen per kaart nog meer aan te moedigen.

Bovendien is een relatief groot deel van de zelfstandigen en de kmo's nog steeds vrij afhankelijk van contante betaling, omdat zij meestal minder middelen hebben dan grotere bedrijven om zich adequaat uit te rusten om elektronische betalingen te kunnen aanvaarden. Men mag ook niet uit het oog verliezen dat contant betalen nog steeds veel voordelen biedt op het vlak van eenvoud en gebruiksgemak, zowel voor de zelfstandigen en de kmo's, als voor de consumenten die niet altijd vertrouwd zijn met digitale betalingen.

SPECIFIEKE PROBLEMEN IN BEPAALDE SECTOREN

In bepaalde sectoren zorgen de beperkingen op grote betalingen in contanten voor specifieke problemen.

1. Luxeproducten

De sector van de luxeproducten wordt vanzelfsprekend rechtstreeks beïnvloed door een eventuele beperking op betaling in contanten. Contante betalingen komen er vaak voor en gezien de relatief hoge waarde van de te koop aangeboden producten in deze sector, zal elke inperking van contante betalingen de geestdrift van de consument bij zijn aankoop afremmen. Indien de limiet overschreden wordt, zal de consument immers op voorhand voorzieningen moeten treffen om eventueel een deel van zijn aankoop contant te vereffenen en een ander deel via een digitale betalingswijze.

Bij producten met een hoge nominale waarde (in België: hoger dan 3.000 euro), kan dit een belangrijke rem zijn op de verkoop. Deze situatie is onder meer van toepassing op de juweliers, de edelsteenzetters, de lederwarenhandelaars, de antiquairs, enz.

2. Reis-, toerisme- en horecasector

De reis-, toerisme- en horecasector worden meer dan andere sectoren blootgesteld aan de beperkingen op het gebied van betalingen in contanten, omdat toeristen vaker beroep doen op contant geld om hun reservatie of hun hotelrekening te betalen of om producten die hen interesseren te kopen tijdens een verblijf in het buitenland. Deze sectoren worden dus bijzonder beïnvloed door de grote verschillen die binnen de EU kunnen bestaan op het gebied van beperkingen op contante betalingen.

Ten opzichte van de Belgische situatie, waar de bovengrens van de contante betaling is vastgesteld op 3.000 euro, spelen de grote verschillen tussen de Europese landen in het nadeel van de ondernemingen in deze sectoren. Zij voelen de inkomstenderving sterk in hun omzet, omdat de klanten zich richten op andere landen, zoals bijv. Nederland of Duitsland, die veel inschikkelijker zijn voor contante betalingen.

3. Verkoop van kluisen

In het specifieke geval van de aankoop van een kluis brengen de beperkingen op contante betalingen de klant er toe af te zien van zijn aankoop. De klant wenst immers vaak contant te betalen om er zeker van te zijn dat de transactie anoniem blijft en zoveel mogelijk garanties biedt op het gebied van veiligheid.

4. Verkoop van fruit en groenten op de vroegmarkt

De handelaars gebruiken gewoonlijk grote sommen contanten om hun groenten- en fruitaankopen tijdens de veilingen op de vroegmarkt te betalen. Het opleggen van een grensbedrag vanaf het welke contant betalen verboden is, kan nadelige gevolgen hebben voor deze activiteiten.

5. Meubelsector

Omdat België een begrenzing van maximum 3.000 euro toepast op contante betalingen en er in meerdere buurlanden geen enkele beperking van toepassing is, ontstaat er in de sector van de meubelverkoop oneerlijke concurrentie, die de Belgische ondernemingen benadeelt.

Deze situatie wordt nog veel harder gevoeld door de ondernemingen in de grensgebieden aangezien veel consumenten hun aankopen wensen te vereffenen met grote contante bedragen en er bewust voor kiezen de grenzen over te steken om hun aankopen te doen. Deze verandering in de gewoonten van de consumenten brengt ongunstige gevolgen met zich mee voor de lokale economie. De ondernemingen worden dus gestraft door dit gedrag en beschouwen zichzelf als slachtoffers van discriminatie.

6. Sector van de begrafenisondernemingen

In deze sector, die niet rechtstreeks geraakt wordt door witwaspraktijken, bedraagt een groot deel van de vorderingen tussen 2.000 en 5.000 euro. Deze bedragen omvatten onder meer de aankoop van concessies (soms meerdere duizenden euro's die onmiddellijk betaald dienen te worden, hoewel de rekeningen meestal geblokkeerd zijn) en de kosten van de dienstverlening.

De voorschotten voor de gemeentebelasting, de kosten van religieuze diensten en andere administratieve kosten zijn ook omvat in het eindbedrag van de factuur, maar stemmen niet overeen met werkelijke dienstverlening van de begrafenisondernemer, zodat het grensbedrag van 3.000 euro snel overschreden wordt en er administratieve verwickelingen ontstaan wanneer de factuur betaald wordt.

Anderzijds, en hoewel het minder gebeurt dan voorheen, valt het nog regelmatig voor dat ouderen, die een belangrijk deel van de klanten vormen, niet beschikken over moderne betaalmiddelen en de factuur van de begrafenis contant willen vereffenen. In dit geval lijkt het ondenkbaar hen te moeten vragen dat zij naar het postkantoor zouden gaan om een storting op een bankrekening uit te voeren.

De limiet van 3.000 euro, op nationaal niveau toegepast op de op betalingen in contanten, is dus werkelijk niet aangepast aan de specifieke eigenschappen van deze sector.

7. Verkoop van tweedehandsvoertuigen

In het geval van de verkoop van tweedehandsvoertuigen levert het plafond van 3.000 euro, zoals in België van toepassing, met de mogelijkheid om 10% contant te betalen indien deze limiet overschreden wordt, problemen op. Aangezien deze regel niet in alle Europese landen toegepast wordt, veroorzaakt hij oneerlijke concurrentie en meer bepaald ten opzichte van de regels die in Nederland van kracht zijn. Daar bestaat een meldingsplicht bij de verkoop van een voertuig waarbij meer dan 25.000 euro contant betaald wordt.

Deze situatie brengt de migratie van meerdere bedrijven naar het buitenland met zich mee en bevordert transacties in het zwart. De export van voertuigen, in het bijzonder tweedehandsvoertuigen en zwaar rollend materieel richting Afrika, wordt het sterkst getroffen door de Belgische beperkingen. Hierom is het belangrijk identieke regels te voorzien voor alle lidstaten van de EU.

Een ander belangrijk aspect bij de verkoop van tweedehandsvoertuigen is dat er geen alternatieven bestaan voor de betaling in contanten als betrouwbare betalingswijze die snel uitgevoerd en gecontroleerd kan worden, zeker binnen het kader van de intracommunautaire en internationale handel.

Rekening houdend met de specifieke kenmerken van de verkoop van tweedehandsvoertuigen en met de grote verschillen die op dat gebied bestaan op communautair niveau, is er een maximale harmonisatie nodig van de meldingsplicht voor contante betalingen.

8. Goederenvervoer voor rekening van derden

In de sector van het nationale en internationale transport voor rekening van derden heeft de verkoper niet altijd de zekerheid dat de koper de prijs van de geleverde goederen zal betalen. In deze hypothese en in overeenstemming met artikel 21 van het Verdrag van 19 mei 1956 betreffende de overeenkomst tot internationaal vervoer van goederen over de weg (CMR), wordt er van de koper onmiddellijk een contante betaling verwacht op het ogenblik van de levering door de vervoerder. Indien de vervoerder die contanten niet ontvangt en ze dus ook niet kan overhandigen aan de verkoper, zal hij, uit hoofde van het voormelde artikel, verantwoordelijk gehouden worden voor de niet-betaling door de koper. Dit systeem is momenteel van toepassing op de handelstransacties, zowel voor nationaal als voor internationaal transport. Een beperking op betalingen in contanten zou de verkoper, in geval van twijfel over de solventie van de koper, kunnen doen afzien van de verkoop.

Als men een beperking toepast op betalingen in contanten, kan de vervoerder zich bovendien in een lastig parket bevinden: enerzijds mag hij contanten boven een bepaald bedrag niet meer aanvaarden en anderzijds draagt hij, indien de transactie anders dan contant uitgevoerd wordt, de volledige verantwoordelijkheid voor het remboursement ten aanzien van de verkoper van de goederen. Het risico op niet-betaling van de geleverde goederen zal dus volledig op zijn schouders rusten.

In bepaalde gevallen valt ook te vrezen dat de vervoerder, als zwakke schakel tussen de koper en de verkoper, mede omwille van artikel 21 van het CMR-Verdrag de facto verplicht zou worden het risico van niet-betaling op zich te nemen, wat onaanvaardbaar is.

Omwille van de hierboven vermelde redenen zouden de beperkingen op betalingen in contanten dus geen betrekking moeten hebben op het remboursement, bedoeld in artikel 21 van het CMR-Verdrag.

BESLUIT

Om terrorisme-gerelateerde activiteiten beter te kunnen controleren, frauduleuze of criminele operaties gemakkelijker te kunnen sanctioneren en tegelijkertijd ook de nodige voorwaarden te kunnen bieden voor een gezonde en eerlijke concurrentie tussen ondernemingen, is de Hoge Raad voorstander van een op Europees niveau geharmoniseerde regeling voor betalingen in contanten.

Momenteel zorgen de belangrijke verschillen tussen de lidstaten met betrekking tot de beperkingen op grote betalingen in contanten, of de volledige afwezigheid daarvan, voor een ongunstige concurrentie voor de kmo's, en vooral voor de kmo's in landen waar relatief lage limieten ingesteld zijn voor die betalingen, zoals bijv. België.

Met het oog op het bevorderen van een gezonde en eerlijke concurrentie tussen ondernemingen en om een antwoord te bieden op de hierboven vermelde moeilijkheden in meerdere sectoren, stelt de Hoge Raad voor een Europees *level playing field* tot stand te brengen in de vorm van een meldingsverplichting (identificatie) voor contante betalingen vanaf een minimumdrempel van 9.500 euro. Een lagere drempel zou negatieve gevolgen kunnen hebben op de economie. De Hoge Raad is echter van mening dat er een afwijking moet voorzien worden om een oplossing te bieden voor de specifieke problemen in de sector van het goederenvervoer voor rekening van derden, die voortvloeien uit de toepassing van artikel 21 van het CMR-Verdrag.

Volledige vragenlijst

Uw mening over de aanvaardbaarheid van beperkingen op contante betalingen

Bestaan er in het land waar u woont / bent gevestigd beperkingen op betalingen in contanten?

- Ja.
- Nee
- Weet niet.

Wat is uw oordeel over deze nationale beperkingen op betalingen in contanten?

- Zij zijn passend.
- Zij zijn te restrictief.
- Zij zijn niet restrictief genoeg.
- Geen mening.

Zou u het eens zijn met de invoering van beperkingen op betalingen in contanten op EU-niveau?

- Ja.
- Nee
- Geen mening.

Wat zijn volgens u mogelijk de voornaamste bezwaren tegen de invoering van beperkingen op betalingen in contanten op EU-niveau (er kunnen meerdere vakjes worden aangekruist)?

- Anoniem betalen in contanten is een fundamentele persoonlijke vrijheid.
- Betalen in contanten is gemakkelijk.
- Alternatieven voor betalingen in contanten zijn onbeschikbaar of duurder.
- Beperkingen op betalingen in contanten vormen een belemmering voor de bedrijfsactiviteiten.
- Beperkingen op betalingen in contanten zijn ondoeltreffend voor het verwezenlijken van de potentiële doelstellingen (bestrijden van criminele activiteiten, terrorisme, belastingontduiking).
- Geen van bovenstaande opties.

Indien er op EU-niveau beperkingen worden ingevoerd, dan moeten die:

- in alle lidstaten identiek zijn.
- toegesneden zijn op de specifieke kenmerken van de betrokken lidstaat.
- Geen mening.

Indien er op EU-niveau beperkingen op betalingen in contanten worden ingevoerd, dan moet het maximum:

- zeer laag zijn (tussen € 500 en € 1 500, of het equivalente bedrag in andere nationale valuta's).
- vrij laag zijn (tussen € 1 500 en € 3 500, of het equivalente bedrag in andere nationale valuta's).
- middelhoog zijn (tussen € 3 500 en € 6 500, of het equivalente bedrag in andere nationale valuta's).
- vrij hoog zijn (tussen € 6 500 en € 9 500, of het equivalente bedrag in andere nationale valuta's).
- zeer hoog zijn (hoger dan € 9 500, of het equivalente bedrag in andere nationale valuta's).
- Geen mening.

Indien er op EU-niveau beperkingen op betalingen in contanten worden ingevoerd, dan moeten zij:

- gelden voor alle personen van binnen en buiten de EU.
- alleen gelden voor personen uit de EU.
- alleen gelden voor de onderdanen van het land waar de transactie plaatsvindt.
- Geen mening.

Uw mening over het effect dat van beperkingen op contante betalingen uitgaat op u, of op uw bedrijf of organisatie

Indien er op EU-niveau beperkingen op betalingen in contanten worden ingevoerd, zouden deze beperkingen hinderlijk of gunstig zijn voor u of uw bedrijf of organisatie?

- Zij zouden gunstig zijn.
- Zij zouden geen noemenswaardige gevolgen hebben.
- Zij zouden hinderlijk zijn.
- Geen mening.

Uw mening over het effect op de economie van beperkingen op contante betalingen

Indien er op EU-niveau beperkingen op betalingen in contanten worden ingevoerd, zouden deze beperkingen volgens u een negatief effect hebben op de economie?

- Nee.
- Ja, maar slechts in beperkte mate.
- Ja, in aanzienlijke mate.
- Geen mening.

Verstoren volgens u de reeds op nationaal niveau bestaande beperkingen op betalingen in contanten de concurrentie of leiden zij tot belemmeringen voor het handelsverkeer op de interne markt?

- Ja.
- Nee.
- Geen mening.

Uw mening over de doeltreffendheid van beperkingen op contante betalingen

Zouden op EU-niveau bestaande beperkingen op betalingen in contanten volgens u helpen bij de bestrijding van terrorismedinanciering?

- Ja, maar slechts in beperkte mate.
- Ja, in aanzienlijke mate.
- Nee.
- Geen mening.

Wegen de voordelen van beperkingen op contante betalingen in het kader van de strijd tegen illegale activiteiten volgens u op tegen het verlies aan persoonlijke vrijheid of tegen het grotere ongemak bij het verrichten van bedrijfsactiviteiten?

- Ja.
- Nee.
- Geen mening.

Kunnen beperkingen op betalingen in contanten op EU-niveau volgens u helpen bij het aanpakken van de volgende illegale activiteiten (er kunnen meerdere vakjes worden aangekruist)?

- Ernstige criminele activiteiten en georganiseerde misdaad.
- Minder ernstige criminele activiteiten.
- Witwassen van geld.
- Belastingontduiking.
- Andere illegale activiteiten.
- Geen.
- Geen mening.

Denkt u dat de aankondiging door de Europese Centrale Bank dat zij vanaf 2018 geen nieuwe bankbiljetten van €500 meer zal uitgeven, zal volstaan om het misbruik van contant geld bij illegale activiteiten te bestrijden?

- Ja.
- Nee.
- Geen mening.

Is een verplichting om betalingen in contanten boven een bepaald drempelbedrag aan te geven volgens u even doeltreffend als beperkingen op betalingen in contanten om het misbruik van contant geld bij illegale activiteiten te bestrijden?

- Ja.
- Nee.
- Geen mening.